

NÁRODNÍ UMĚLEC
OREST DUBAY

GRAFIKA

Rodný dům

Václava Šolce

Sobotka, červen — červenec 1987

Když v roce 1945 otiskl tehdy šestadvacetiletý malíř Orest Dubay svůj formátem nevelký dřevěný reliéf *Dievčata* na bílou plochu papíru, tušil jen málokdo, nakolik tento nahodilý experiment ovlivní tvůrčí zaměření umělce i vývoj slovenské grafiky. Dnes reprezentuje Dubayovo grafické dílo jeden ze dvou nosných proudů této disciplíny, která se v průběhu let výrazně prosadila v celostátním i mezinárodním měřítku. Svým sumárním tvarovým pojetím, aktivním, vůči životu otevřeným pohledem a mnohovýznamným poselstvím je Dubayova tvorba antipólem Hložníkovy dramatické linie psychických sond, analyzujících životní situace dnešního člověka.

Úspěch slovenské grafické tvorby má svůj primární zdroj v činnosti umělecké generace poloviny čtyřicátých let, v její intenzivní touze a snaze po vyjádření nových životních pocitů současným uměleckým výrazem. Záhy totiž ti to umělci pochopili, že národní pocit netkví v neplodném ulpívání na vyčerpané folklórní inspiraci, ale že vychází z hlubokého pochopení současného životního rytmu jako produktu svébytné národní mentality. V tomto složitém období hledání nové orientace slovenského umění, poznamenaném mnohostí podnětů evropského a světového umění, krystalizuje Dubayův výtvarný názor. Bez velkých rozpaků a peripetií formálních svodů nechává brzy naplno zaznít vlastnímu vnímání světa a svým výtvarným představám. Neobyčejně aktivní vztah k životní realitě jej nutí chápat člověka jako společenskou bytost. Naplno prožívá radosti a strasti obyčejných lidí, soustředěně vnímá prostou poezii všedního dne i velká společenská témata. Dubayovo chápání světa, prosté všech planých spekulací, připomínající bezprostředností a čistotou jadrnost lidového projevu, přirozeně utváří osobitý výtvarný ná-

zor, charakterizovaný výrazně svou syntetizující monumentalitou . . .

Jednotícím obsahovým zřetelem vystavených děl je humanita, citovaná bez okázalé vtíravosti. Motivy osobní i společenské, intimní a dějinné harmonicky splývají v jednolité celek. Vysoká míra obsahové i tvarové zkratky vycházející ze zásad lyrického kontrapunktu prozrazuje cítění básníka schopného vyjádřit myšlenku velkou, krystalicky jasnou formou. Husté šrafury se ocitají v kontrastu s čistou plochou, rytmicky zvláště linie se střídají s přísně řezanými tvary. Do jemného přediva lineární osnovy Dubay s oblibou vkládá velké detaily figur nebo věcí. Jediným velkoryse rozmáchlým gestem spojuje myšlenkovou představu s výtvarným výrazem. Vytváří tak pronikavě útočnou symboliku, vybízející k soustředěnému vnímání a hlubšímu pochopení souvislostí utvářejících současný život jedince a společnosti.

Celé grafické dílo národního umělce Oresta Dubaye je prostoupeno zájmem o osud člověka. Je prodchnuto angažovaným postojem a naléhavým vědomím společenského poslání umělecké tvorby. Je jednoznačným přitakáním životu i apelem proti všemu, co popírá základní principy humanity. Vyzařuje z něj vitalita a optimismus bez jediného záporu.

J I Ř Í H A S T Í K

OREST DUBAY

narozen 1919 ve Velké Polaně. V letech 1939—1943 studoval na výtvarném oddělení SVŠT v Bratislavě u profesorů J. Mudrocha, M. Benku a M. Schurmana. V roce 1969 byl jmenován zasloužilým umělcem, v roce 1977 národním umělcem. Žije v Bratislavě.

ZE SAMOSTATNÝCH VÝSTAV

1970 — Prešov
1971 — Praha, Košice
1973 — Káhira
1976 — Komárno
1977 — Brno, Budapešť, Berlín
1978 — Nové Zámky
1979 — Svidník
1982 — Bruntál
1984 — Praha

Pravidelně se zúčastňuje tematických výstav a reprezentativních přehlídek výtvarné tvorby, které pořádá SSVU a SČSVU. V zahraničí reprezentoval československé výtvarné umění na kolektivních výstavách v Sao Paulu, Káhiře, Luganu, Benátkách, Lipsku, Berlíně, Lublani, Poznani, Londýně, Římě, Florencii, Budapešti, Vídni a v Helsinkách.

Díla Oresta Dubaye jsou zastoupena v řadě sbírek našich i zahraničních galerií a institucí.

113. výstava v rodném domě Václava Šolce v Sobotce. Sezóna 1987. Pořadatelé: Okresní galerie v Jičíně, Osvětová beseda v Sobotce, pobočka KPVO v Sobotce, Spolek sběratelů a přátel exlibris, kolektivní člen České společnosti pro estetiku při ČSAV, v Praze, Albatros, nakladatelství pro děti a mládež v Praze. Vytiskl Mír 6, provoz 62, Praha 3.